

ISOC Global Volunteer Training Program 2020

Shaping the Internet

Mısra Tan

2020 Eğitim Programı kapsamında katılma şansı bulduğum “Shaping the Internet” eğitimi, İnternet’e dair uluslararası alanda teknik ve hukuki düzenlemelerin nasıl yapıldığını öğrenmek isteyen ve konuyu her kıtadan katılımcılarla tartışma imkanı arayanların mutlaka değerlendirmesi gereken bir fırsat. Eğitim İngilizce, Fransızca ve İspanyolca olarak veriliyor. Tercihim doğrultusunda İngilizce olarak aldığım 5 haftalık eğitim süresince ISOC platformunda haftalık olarak sunulan sunum, video ve ek okuma listeleri aracılığıyla konuyu derinlemesine inceleyebildim. Daha da önemlisi, haftada bir saat gibi kısa bir süremiz olsa da, Nijerya’dan Portekiz’e, Bangladeş’ten Zimbabve’ye kadar yaklaşık 25 ülkeden katılımcının kendi bölgelerindeki mevcut durum, sorunlar ve bu sorunları gidermeye yönelik girişimlere ilişkin katkıları yardımıyla konuya dair daha geniş bir bakış açısı kazanma şansı yakaladım.

5 haftalık bir eğitimin tek bir blog yazısıyla aktarılması mümkün olmasa da, gelecekte eğitime katılmayı düşünenlere temel konuları ve çıkardığım sonuçları aktarmak isterim. Program kapsamında sunulan diğer eğitimler, teknik bilgi birikimini gerektirse de, “Shaping the Internet” eğitimi böyle bir birikimi gerektirmiyor. Aksine konunun daha rahat anlaşılabilmesi amacıyla sunulan videolar aracılığıyla “byte” gibi temel ve kolay anlaşılabilir bir kavramdan TCP/IP’ye kadar birçok kavram kısaca açıklanıyor. Kaldı ki, teknik terimlere hakim olmamak konuyu kavramaya engel olmuyor. İlk hafta platform üzerinden yapılan okumalarla da İnternet’in nerede ve nasıl ortaya çıktığı, gelişimi, küreselleşmesi ve özelleşerek ticari bir değer kazanması, dolayısıyla İnternet’e ilişkin kuralların belirlenmesi ve teknik kaynakların yönetilmesi sorunlarının ortaya çıkışı aktarılarak genel bir çerçeve çiziliyor. İlk haftanın okumalarını birkaç saatini ayırarak tamamlayanların eğitimin kalanını kolayca kavraması mümkün.

Konunun özünde şu soru var: İnternet’i kim yönetecek? Kulağa başta oldukça anlamsız gelen bu soru, meselenin yönetim, idare gibi kavramlarla değil, yönetişim (governance) kavramıyla ele alınması ve İnternet’in işlemeye devam etmesinin teknik, sosyo-ekonomik, siyasi ve hukuki birçok boyutu olduğunun fark edilmesiyle anlaşılır hale geliyor. Önceleri John Perry Barlow’un ‘akılın uygarlığının kurulacağı siber dünyanın devletlerin müdahalelerinden bağımsız olduğu ve

bu dünyadakilerin kendi toplum sözleşmeleriyle sorunlarını çözeceklerini'¹ öne sürdüğü bildirisiyle özetlenebilen iyimserlik, İnternet'e dair kararların verilmesinde menfaatleri ve etkileri giderek artan paydaşların ortaya çıkmasıyla kaybolmuş. Bu paydaşların kimler olduğu ise, 2003 ve 2005 yıllarında düzenlenen WSIS zirvelerinde kafa karışıklıklarına sebep olmuş, "yönetişim" terimi "yönetim" (government) ile eş anlamlı görülerek, başta İnternet'e ilişkin kararları verecek olanların yalnızca devletler olacağı şeklinde anlaşılmıştır. Dolayısıyla ikinci haftanın konusu olan İnternet yönetişimini anlamak, bizi sorumuzun cevabına yaklaştırıyor.

İnternet ne yalnızca alan adları, sunucu ya da protokollerden oluşuyor ne de ağda sunulan içeriklere ilişkin ulusal ya da uluslararası düzenlemelerle giderilebilecek hukuki/siyasi meselelerden. Dolayısıyla öncelikle karşımızda birçok paydaşın söz sahibi olduğu bir eko-sistem olduğu gerçeğiyle karşılaşıyoruz. Devletler, özel sektör, sivil toplum kuruluşları, kullanıcılar, teknik uzmanlar gibi paydaşların ve Birleşmiş Milletler (BM) ya da İnternet Engineering Task Force (IETF) gibi ilgili birçok teşkilatın oluşturduğu bir eko-sistem. Bu sistemin yalnızca devletlerin söz sahibi olduğu bir yönetim modeli yerine "çok paydaşlı yönetişim yaklaşımı" (multistakeholder approach to [İnternet] governance) ile yürütülmesi ise, katılımcı ve kapsayıcı bir yaklaşımla menfaat sahibi her bir paydaşın karar alma süreçlerinde etkili olmasını sağlayacağı gerekçesiyle öneriliyor.

Eğitimin özellikle dördüncü haftasında ayrıntılı olarak ele alınan İnternet yönetişiminde çok paydaşlılık, BM ya da International Telecommunication Union (ITU) gibi yalnızca devletlerin söz sahibi olduğu kurumlar karşısında bir alternatif oluşturan, halen evrimini sürdüren ve giderek daha çok benimsenen bir yaklaşım. Bu yaklaşım örneğin IETF, İnternet Corporation for Assigned Names and Numbers (ICANN), İnternet Governance Forum (IGF) gibi kurum ve platformlarda uygulamaya konmuş ve geliştirilmeye devam ediyor. Daha da önemlisi, ICANN bünyesindeki, alan adları sicillerinden IP numaralarına kadar birçok teknik görevi yerine getiren İnternet Assigned Numbers Authority'nin (IANA) ABD hükümetinin denetiminden çıkarılması sürecidir. Teklifin oluşturulması aşamasında bu yaklaşım uygulamaya konmuş, 2016 yılında IANA'ya yönelik denetim yetkisi ICANN'a devredilmiş² ve halihazırda çok paydaşlı olan küresel bir topluluğun gözetimine girmiştir.

---

¹ John Perry Barlow, "A Declaration of the Independence of Cyberspace", 1996, <https://www.eff.org/cyberspace-independence>, erişim tarihi: 30.05.2020.

² Eğitim kapsamında metin sonunda çevirisine yer verilen metin 2016 tarihlidir ve bu devir işlemi gerçekleşmeden önce yazılmıştır. Bu nedenle IANA'nın devri başlığının aktarılan bilgi çerçevesinde değerlendirilmesi gerekmektedir.

Eğitimde bu gelişmelerin ele alındığı dördüncü hafta toplantımız, bir oylama ve onu takip eden bir müzakere ile başladı. Müzakere sonucunda tekrar yapılan oylama, oylama konusu beyanın çoğunluk tarafından benimsenmesiyle sonuçlandı. Beyana kısaca değinmek gerekirse, çok paydaşlı yaklaşımın teknik ve idari işlevler bakımından faydalı olduğu, fakat nefret söylemi, terörizm, fikri mülkiyet haklarının ihlali ya da vergilendirme gibi konularda bu yaklaşım bir kenara bırakılarak devletler arası düzenlemelerin önem kazandığı öne sürülüyordu. Kısmen doğru bulduğum bu görüş, örneğin nefret söylemine yönelik düzenlemelerde devletlerin ifade özgürlüğü alanında çalışan sivil toplum kuruluşlarının deneyim, öneri ve söz haklarını göz ardı etmesi sonucunu doğurabilir ve bu nedenle oylamada tarafsız kalmayı tercih ettim. Yine de beyan lehine oy verenlerin gerekçelerini ve karşı argümanları müzakere sürecinde dinlemek ilgi çekiciydi. Ayrıca genel kanı, örneklenen sınırlı meseleler dışında, çok paydaşlı yaklaşımın benimsenmesinden yanaydı.

Bu durumda şu soruyu sormak gerekiyor: Neden yalnızca devletlerin söz sahibi olduğu bir İnternet'ten kaçınıyoruz ve çok paydaşlı yaklaşımı benimseyerek -İnternet'in teknik yapısında da yer alan- hangi değer ve ilkeleri kural koyma süreçlerine katmış oluyoruz? İnternet'in mimari yapısı açıklık (openness), erişim ve uçtan-uca ilkeleri üzerine kurulu. Bu ilkeler yönetim söz konusu olduğunda paydaşların iletişimde de devreye giriyor. Örneğin İnternet'in açık mimarisi, standartlar ve protokollerin geliştirilmesi katılıma açık ve şeffaf süreçlerin bir ürünü. Bu açıklığın yönetime yansması da karar alma süreçlerinin her ilgiliye açık olması şeklinde.

ISOC da bu gerçekten hareketle, İnternet'in yönetilmesinde küresel ve yerel girişimlere değer atfediyor; teknik standartların belirlenmesinde açık ve şeffaf süreçlere engellenmeksizin katılımı bir ilke olarak benimseyerek, devlet ya da özel sektörün donanım, yazılım, altyapı ve içerik üzerinde uygulayacağı baskının İnternet'in sağladığı sosyal, siyasi ve ekonomik kazanımları yok edebileceğine dair bizleri uyarıyor.³ 2014 yılında gerçekleşen NETmundial Konferansı sonunda paydaşların hazırladığı bildiri de, İnternet yönetim ilkelerini tespit ederek açıklarken katılıma açık, denetlenebilir, şeffaf bir çok paydaşlı süreci ilke olarak belirlemiş ve böylece herkesin erişebileceği bir İnternet'in sağlanabileceğini ifade etmiştir.⁴

---

³ ISOC, "Toward Collaborative Internet Development: The Internet Society's Views on the 2014 ITU Plenipotentiary Conference", 06.10.2014, <https://www.internetsociety.org/resources/doc/2014/toward-collaborative-internet-development/>, erişim tarihi: 01.06.2020. ISOC, "Dialogue Forum on Internet Rights", 02.12.2011, <https://www.internetsociety.org/news/speeches/2011/dialogue-forum-on-internet-rights/>, erişim tarihi: 01.06.2020.

⁴ NETmundial, NETmundial Multistakeholder Statement, 24.04.2014, s. 6, 7, <http://netmundial.br/wp-content/uploads/2014/04/NETmundial-Multistakeholder-Document.pdf>, erişim tarihi: 01.06.2020.

Kısaca değindiğim ilke ve değerler ile daha fazlası hakkında ayrıntılı bilgiyi eğitimin üçüncü haftasında aldık. Dikkat çekilen tehlikeler, İnternet'in teknik ve siyasi tarihçesi ile yapısı eğitime katılan bir öğrenci olarak beni çok paydaşlı yaklaşımın gerekliliğine ikna etti. Bu nedenle eğitimin sonunda her katılımcının gerçekleştirmesi gereken *initiative* koşulunu, bu yaklaşıma dair ISOC'un 2016 yılında yayınladığı bir yazıyı Türkçeleştirerek yerine getirmeyi tercih ettim. Aşağıda orijinal metin ve çevirisini⁵ bulabilirsiniz. Yararlanma fırsatı bulduğum bu eğitime gelecekte katılmayı düşünenlere faydası olacağını umarım.

İnternet Governance – Why the Multistakeholder Approach Works:

<https://www.internetsociety.org/resources/doc/2016/internet-governance-why-the-multistakeholder-approach-works/>

İnternet Yönetişimi – Çok Paydaşlı Yaklaşım Neden İşe Yarıyor:

<https://isoc.org.tr/wp-content/uploads/2020/06/IG-MultiStakeholderApproach-TR.pdf>

---

⁵ Çeviri metninde kullanılan bazı Türkçe kelimelerin İngilizce asılları şöyledir:

- decentralized: merkezi olmayan, merkezsizleştirilmiş
- distributed: dağıtımli
- interconnected: bağlantılı